

fortaler for den komparative metode som Griffiths ikke har undt sine tilhængere den glæde at sammenligne her! For Siciliens vedkommende henter han sine kilder hos Mongitore (*Parlamenti Generali del Regno di Sicilia dall'anno 1446 sino al 1748*, 2. udg. 1749). Men Mongitores formål med denne udgivelse var at bibringe sin tids parlamentsmedlemmer et historisk indblik i institutionens procedure, ikke at tilvejebringe materiale til studiet af dens indflydelse på lovgivningen, og de kilder, han trykker, oplyser derfor intet om betingelser, der eventuelt knyttedes til bevillingerne, ej heller kan det ses, om regeringen har krævet mere, end der ydes. Griffiths kunne her med fordel have suppleret Mongitores materiale, eventuelt på bekostning af nogle af de engelske dokumenter, der på baggrund af de gode udgaver og undersøgelser (Neale, Elton) ikke i samme grad kan siges at have nyhedens interesse.

Bogen henvender sig med andre ord ikke til specialister. Den er, som forfatteren selv siger i sit forord, en introduktion til studiet, og som sådan vil den uden tvivl vise sig meget værdifuld.

ALEX WITTENDORFF

Institutum Historicum Polonicum Romae: *Elementa ad fontium editiones*. Vol. IX & XX: *Res Polonicae ex Archivo Regni Daniac*. I pars. Coll. L. KOCZY. 1964. xii + 184 s. \$ 9,50. II pars. Ed. CAROLINA LANCKOROŃSKA et GEORGIUS STEEN JENSEN. 1969. vi + 324 s. \$ 9,50.

Det polske historiske Institut i Rom udfolder en udgiveraktivitet, der er så meget desto mere imponerende, som instituttet udelukkende drives for private midler, idet det ikke anerkendes af den polske stat. Serien *Elementa ad Fontium Editiones* indeholder en samling hidtil utrykte Polonica dækkende 14.-17. årh. fra forskellige europæiske arkiver, bl. a. Vatikanet, Orsini-arkivet i Rom, Public Record Office og British Museum, Simancas-arkivet og Rigsarkivet i København.

Serien imødekommer utvivlsomt et behov hos mange historikere, som længe har følt savnet af trykte polske kilder, idet sådanne nok findes, men ofte kun i udgaver fra 18. årh., og den nye serie indeholder nok fortrinsvis kilder til Polens historie, men fortæller naturligvis samtidig meget om europæisk politik i denne periode.

I det danske Rigsarkiv har instituttet udgivet arkivgruppen »Tyske Kancellis Udenrigske Afdeling. Speciel del: Polen A I (Brevveksling mellem fyrstehusene)«, som dog kun indeholder breve fra polske til danske konger og enkelte koncepter til svar. L. Koczy udgav i 1964 »Polen A I, 1« omfattende tiden 1526-72, og Karla Lanckorońska og museumsinspektør Jørgen Steen Jensen har fortsat med »Polen A I, 2 og 3« frem til 1696. De sidstnævnte har fordelt arbejdet mellem sig, således at Jørgen Steen Jensen har taget sig af de breve, der er på svensk (Sigismund 3.'s) og tysk, medens K. Lanckorońska har forestået de latinske breve.

Værket gengiver hvert enkelt dokument in extenso efter moderne principper med udførlige tekstkritiske noter. Derimod vil det sikkert ærgre mange benyttede, at realkommentarer næsten kun findes i de af Jørgen Steen Jensen udgivne stykker og endda yderst kortfattet. Fremmede historikere vil måske have vanskeligt

ved f. eks. at identificere: »Monsieur le Grand Maitre d'Hotel du Rauyaume de Denmarc«, som der står på dorsalen til et brev fra 1657. Bogens person- og stednavneregister giver ingen hjælp i dette tilfælde. Det havde kun været ringe ulejlighed for udgiverne at anføre navnet Joachim Gersdorff i en note, mens det for andre kan blive til et stort arbejde. Registrets anvendelighed mindskes af, at man som oftest kun angiver stednavne i den form, der forekommer i teksten (Ottensehe, Ottoniensis) og sjældent anfører den moderne skrivemåde, noget der specielt for de polske stednavne havde været nyttigt. En enkelt af de sparsomme kommentarer i registret er tilmed forkert: Paul Wirtz forklares som »dux exerc. reg. Pol.«; han var dog på den tid (1657) svensk kommandant i Kraków og har aldrig været i polsk tjeneste.

Bogen er forsynet med et »Index Chronologicus« over de enkelte akter, og 50 sider bruges til at gengive de register, som udgiverne har lavet til hvert enkelt brev, noget der forekommer temmelig overflødigt.

Endelig skal anmelderen driste sig til at rejse det principielle spørgsmål, om denne form for udgivelse af kilder til den nyere tids historie nu også er hensigtsmæssig. Det er vel meget få historikere, der har brug for den fuldstændige tekst til hver enkelt kilde, og med den moderne kopiteknik er det jo nemt at skaffe sig en sådan, når blot man ved, hvor originalen findes, og hvad den handler om. Derfor forekommer det mig, at det havde været mere hensigtsmæssigt, om man havde brugt en form som den, der anvendtes i den i 1930'erne standsede tyske serie: *Urkunden und Aktenstücke zur Geschichte des Kurfürsten Friedrich Wilhelm von Brandenburg*, hvor man gav et fyldigt referat af hver enkelt kilde, med aftryk in extenso af de vigtigste. Man ville dermed ikke blot have kunnet få en oversigt over breve fra polske konger i Rigsarkivet, men også på samme antal sider have kunnet medtage de breve fra danske konger til polske, der findes i kopibogen »Latina«, samt de kilder, der findes i grupperne A II (»Akter og dokumenter vedr. det politiske forhold til Polen«) og B (»Gesandtschaftsrelationer«). Dermed ville man have fået et mere praktisk arbejdsredskab for historikerne. Men man kan jo håbe, at Det polske historiske Institut i Rom også vil udgive de andre nævnte grupper *Polonica* i Rigsarkivet.

KARL-ERIK FRANSEN

BERTOLD PICARD: *Das Gesandtschaftswesen Ostmitteleuropas in der frühen Neuzeit. Beiträge zur Geschichte der Diplomatie in der ersten Hälfte des sechzehnten Jahrhunderts nach den Aufzeichnungen des Freiherrn Sigmund von Herberstein. Wiener Archiv für Geschichte des Slawentums und Osteuropas. Band VI. Graz-Wien-Köln, Hermann Böhlau Nachf., 1967. 192 s. 24 DM.*

Først og fremmest i kraft af sit værk om det russiske rige, »*Rerum Moscovitarum commentarii*« (1549) betragtes den østrigske friherre Sigmund von Herberstein som en af det 16. århundredes betydeligste diplomater. I hvert fald blev han hyppigt anvendt af sine habsburgske herrer; i løbet af 38 år deltog han i ikke mindre end 70 missioner, fortrinsvis til Østeuropa. Danmark besøgte han